

1973

VÁLKA SOUDNÉHO DNE

Jom kipur čili Den smíření je největší židovský svátek. V tento den odpustil Bůh Izraeli zhotovení zlatého telete a tento den se také Abraham obřezal, a uzavřel tak smlouvu s Hospodinem. Židé na Jom kipur drží intenzivní půst a oslavují Hospodina modlitbami v synagogách a na rodinných setkáních. I nábožensky vlašní Židé zajdou toho dne synagogy.

A právě Jom kipur 6. října 1973 zvolili dva arabští vůdci k synchronnímu vpádu do Izraele. Ve dvě hodiny odpoledne zaútočila egyptská vojska na Sinajský poloostrov a syrská na Golanské výšiny. Izraelci oslabení o vojáky, kteří slavili doma anebo v synagogách, ustupovali. Jakmile rozhlas ohlásil arabský útok, všichni vojáci se začali vracet ke svým jednotkám, ale to trvalo hodiny.

V neděli 7. října večer se vrátil ministr obrany Moše Dajan ze severní fronty značně otřesený. V pracovní premiérce Goldy Meirové se sešel na poradě válečný kabinet – Dajan,

náčelník generálního štábu generál David „Dado“ Elazar, místopředseda vlády Jigal Allon a poradce premiérky Izrael Dalili.

Když skončili, první odešel Elazar. Dajan s rukou na klíce se zastavil a jakoby mimochodem prohodil: „Ano, zapomněl jsem na to hlavní. Myslel jsem, že situace je podle Dada velmi špatná, ale my nemáme moc času ani možností, abychom připravili jadernou variantu. Rozhodl jsem se proto přizvat Šalhevetu Freira. Čeká venku.“ Freir byl generální ředitel Komise pro atomovou energii.

Allon a Dalili ministra okřikli. A Meirová prohlásila se vši rozhodností: „Na to zapomeň!“ Dajan pořád držel ruku na klíce, jako by se jednalo o maličkost: „Dobrá, když to říkáš, tak s tebou souhlasím. Odcházím.“

„Galili se však zjevně obával, že Dajan nemusí pokyn Meirové uposlechnout,“ napsal v roce 2003 deník *Times of Israel*. Galili proto požádal generála Izraela Lioreho, vojenského poradce premiérky, aby zavolal do její pracovny Freira a rozhodnutí nepoužít atomové zbraně mu tlumočila sama Meirová.

Opravdu atomová mocnost?

Myslel to Dajan vážně? Proslul jako rázný a přímočarý velitel, ale jeho ruka na klíce dveří nasvědčovala tomu, že použití atomové bomby jenom nadhodil, sám si nebyl jist.

Dajan pocházel z ukrajinské rodiny, která žila v kibucu Degania Alef poblíž Galilejského jezera, kde se 20. května 1915 narodil. Od mládí bojoval proti Arabům, ve čtrnácti letech vstoupil do podzemní armády Haganah. Druhé světové války se účastnil jako britský policista. V roce 1948, kdy se Izrael rodil, byl židovským velitelem Jeruzaléma.

Sloužil jako náčelník generálního štábu, ministr zahraničí, ministr zemědělství a od roku 1967 byl ministrem obrany.

Moše Dajan navrhl uvažovat o užití jaderných zbraní, zato zkušená politička Meirová si uvědomovala, jaký by to byl otřes pro celý svět. Izrael by porušil nikým nevyslovený, ale všemi respektovaný zákaz. Atomové zbraně sloužily jenom ke strašení.

I ona měla ukrajinské kořeny, narodila se 3. května 1898 v Kyjevě v carském Rusku (dnes Ukrajina) jako Golda Mabovycová. V roce 1906 se její rodina vystěhovala do USA, kde vystudovala učitelský ústav, Morrise Meyersona si vzala pod podmínkou, že s ní půjde do Palestiny. Do nové domoviny připluli v červenci 1921, nejdřív žili v kibucu a potom v Tel Avivu a v Jeruzalémě. V roce 1928, poté, co porodila dvě děti, vstoupila do politiky – stala se tajemnicí

Arabští útočníci měli v říjnu 1973 nad Izraelci trojnásobnou početní převahu. Izraelská divize během ofenzivního přesunu přes Suezský kanál. (Archiv izraelských obranných sil / CC BY-SA 3.0)

Rady práce žen. Po založení Státu Izrael působila krátce jako velvyslankyně v Moskvě. Byla ministryní práce a ministryní zahraničí. S prezidentem Johnem Kennedym domluvila první dodávku amerických zbraní a jednala s mnoha státníky o zlepšení postavení Izraele. V lednu 1966 s politikou skončila – lékaři jí diagnostikovali lymfom a cítila se unavená. Když však v únoru 1969 zemřel premiér Levi Eškol, požádali ji, aby ho zastoupila. Cítila povinnost se vrátit.

Ačkoli premiérka 7. října 1973 návrh na možné užití atomové zbraně zamítla, už večer 8. října 1973 se vláda údajně rozhodla jaderný potenciál aktivovat. Rozkaz zněl: „Připravit k vypuštění tři střely *Jericho* a ke startu osm bombardérů *F-4 Phantom!*“

Má Izrael atomové bomby? Vláda to nikdy nepřiznala, ale experti se shodují: Ano, má! O jaderném programu uvažoval už zakladatel státu Ben-Gurion. První reaktor i s experty dodala Izraeli v padesátých letech Francie, všechny práce na jaderném programu však zůstávají zahaleny tajemstvím. Ve spolupráci s Jihoafrickou republikou uskutečnili Izraelci v roce 1979 tři zkoušky atomových zbraní v Indickém oceánu. Patrně před Šestidenní válkou v roce 1967 měli několik jaderných bomb, dnes jich skladují maximálně patnáct.

Hlavice pro *Jericho* upravili Izraelci z amerických *XW-58* – prozradil bývalý pracovník firmy Rockwell International Richard Freeman dopisovateli agentury *UPI*.

„Jaderná válka výhodná pro SSSR“

Od konce 19. století usilovalo sionistické hnutí o založení státu Izrael. Po první světové válce přidělila Společnost národů Palestinu Velké Británii, která slíbila, že tam vznikne

Generálmajor Ariel Sharon (na fotografii s vysílačkou) na izraelském vojenském velitelství, 7. 10. 1973 (Archiv izraelských obranných sil, CC BY-SA 3.0)

„domovina pro židovský lid“. Vedle Židů tam tradičně pobývali Arabové. V roce 1947 schválila Organizace spojených národů rozdělení Mandátního území Palestiny na dva státy – židovský a arabský. Liga arabských států tento plán odmítla, zatímco Židé 14. května 1948 vyhlásili vytvoření Státu Izrael.

Arabské země okamžitě zahájily útok na Izrael, ale jeho síly odolaly. Naopak vybojovaly část arabského území. Boje skončily příměřím v červenci 1949.

Vznikající židovský stát vydatně vojensky podporovalo Československo. Kremelský vůdce Stalin totiž čekal, že tento útvar bude v moři konzervativních arabských států

„Když nedojde na Golanských výšínách k ústupu, bojujeme do posledního muže,“ prohlásil izraelský náčelník štábu David „Dado“ Elezar 7. 10. 1973 na velitelství severní fronty. (Archiv izraelských obranných sil / CC BY-SA 3.0)

levicovou hvězdou. Zmýlil se – jeho zakladatel David Ben-Gurion ho nasměroval na Západ. Američané a Francouzi vyzbrojovali Izrael, zatímco zpátečnické arabské státy dostávaly zbraně ze Sovětského svazu, z Československa a z dalších komunistických zemí.

Když egyptský prezident Gamal Násir znárodnil Suezský průplav, Britové a Francouzi se ho chtěli v říjnu 1956 zmocnit násilím. Asistoval jim Izrael, jemuž Egyptané zablokovali přístav Ejlat. Sovětský svaz hrozil, že pokud se útočníci nestáhnou, zasáhne raketami s klasickými náložemi Paříž a Londýn. Generál Andrew Goodpaster, který sloužil prezidentu Eisenhowerovi jako šéf štábu Bílého

Nově zpřístupněné zápisy z jednání nejvyšších armádních kruhů během jomkipurské války ukazují, že ministr obrany Moše Dajan během porady s premiérkou Meierovou 7. 10. 1973 nadhodil i možnost použití atomové bomby. (Archiv izraelských obranných sil / CC BY-SA 3.0)

domu, později vzpomínal, že NATO bylo připravené odpovědět atomovým útokem na Moskvu. Po hrozbách Moskvy a Washingtonu se museli útočníci sáhnout, nicméně Izraelci získali pásmo Gazy a část Sinajského poloostrova. Vztahy mezi Araby a Izraelci zůstaly na bodu mrazu.

Členové sovětského politbyra, vybraní diplomaté a generálové podněcovali Káhiru a Damašek proti Jeruzalému zprávami o soustředování izraelských vojsk na různých místech hranic – většinou falešnými. Sovětský svaz chtěl vyprovokovat válku Arabů proti nenáviděnému židovskému státu. Tím by zasáhl i Spojené státy.